

Aan: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)
Datum: 6 december 2024
Betreft: Reactie op voorstel wijziging Wet stelsel openbare bibliotheken (Wsob)

Geachte Minister Bruins,

Dankbaar maken wij gebruik van de mogelijkheid om te reageren op de voorgenomen wijziging van de Wet stelsel openbare bibliotheken (Wsob). Deze wijziging gaat naar verwachting in 2026 in en zal resulteren in een wettelijke zorgplicht. Deze zorgplicht moet zorgen voor toegankelijke, volwaardige en toekomstbestendige bibliotheekvoorzieningen in elke gemeente. Zodat iedereen gegarandeerd toegang heeft én houdt tot een volwaardige bibliotheekvoorziening. Deze doelstelling verdient waardering.

Openbare bibliotheken zijn dé plek waar alle mensen zich kunnen ontwikkelen, toegang krijgen tot kennis en informatie en die voor jong en oud toegang bieden tot de lokale gemeenschap. De erkenning van en waardering voor de openbare bibliotheken in de samenleving is groot. De afgelopen jaren heeft de Rijksoverheid zich ingespannen om het bibliotheeknetwerk te versterken. De wettelijke verankering van de vijf bibliotheekfuncties en de gezamenlijke focus van overheden en bibliotheekpartners op drie maatschappelijke opgaves hebben de impact van het openbare bibliotheeknetwerk substantieel vergroot.

Perspectief van een multifunctionele organisatie

KunstenHuis Idea reageert vanuit het perspectief van een multifunctionele culturele organisatie (MFCO). Deze groeiende groep organisaties in Nederland voert hun werkzaamheden uit op basis van de vijf wettelijke opgaven van de Wsob. De MFCO's bekijken deze opgaven vanuit een breder perspectief, dan enkelvoudige bibliotheekorganisaties. Daarbij zijn wij regionaal actief, waardoor wij met beleid van verschillende gemeenten te maken hebben.

Wij roepen dan ook op om de Wet stelsel openbare bibliotheken te herzien en uit te breiden met de mogelijkheid om verschillende culturele disciplines in een gezamenlijk beleid op te nemen. Zo kunnen we het gehele culturele veld, en daarmee de samenleving als geheel, beter ondersteunen en zorgen voor meer mogelijkheden voor cultuurparticipatie, educatie en gemeenschapsvorming.

KunstenHuis Idea

Voor cursussen, bibliotheken, podia, onderwijsprojecten en maatschappelijke projecten. KunstenHuis Idea bedient de gemeentes De Bilt, Bunnik, Soest en Zeist voor kunst, cultuur, ontwikkeling en informatie.

Postadres

Postbus 327, 3700 AH, Zeist

☎ 030 695 83 93

✉ info@kunstenhuisidea.nl

Meer weten?

Kijk voor meer informatie over locaties en activiteiten op www.kunstenhuisidea.nl

Volg ons op [Facebook](#), [Twitter](#), [Instagram](#) en [YouTube](#).

Bibliotheekvoorziening

Voor de invulling van de brede maatschappelijke rol van de bibliotheek wordt nu te veel gewicht toegekend aan de 'bibliotheekvestiging'. Wij doen een zwaarwegend beroep op u om dit om te zetten naar een plicht voor 'een lokale bibliotheekvoorziening', zoals gedefinieerd in artikel 4 en 5 van de Wsob. De gemeente en het openbare lichaam krijgen de plicht om één of meer lokale bibliotheekvoorziening(en) in stand te houden, die passend zijn voor het verzorgingsgebied.

De vestiging, het gebouw, is een middel. Maar in toenemende mate vergroten bibliotheekvoorzieningen juist ook hun bereik door samenwerking en gedeelde vestigingen met lokale partners, activiteiten in de wijk, woonkern of school en met digitale aanwezigheid.

Groeiende ongelijkheid

De nieuwe wet legt te veel nadruk op een minimale ondergrens: één fysieke vestiging per gemeente met vijftien bemenste openingsuren per week. Wij pleiten daarom voor een zorgplicht voor een lokale bibliotheekvoorziening die zich op redelijke fysieke afstand bevindt van de inwoners, passend bij de omvang, de dichtheid en samenstelling van de bevolking en gericht bijdraagt aan de maatschappelijke opgaves van de gemeenschap, in plaats van een verplichting voor één fysieke bibliotheekvestiging.

Wij zijn bezorgd dat de genoemde ondergrens in de praktijk een bovengrens zal betekenen. Dat brengt het risico met zich mee dat de maatschappelijke bibliotheek weer teruggaat in de tijd, naar alleen een vestiging waar collectie staat. Niet naar de flexibele organisaties met brede maatschappelijke programmering in de vijf kerntaken, die ook buiten de fysieke bibliotheekvestigingen actief zijn.

Dit leidt helaas tot een nog grotere ongelijkheid in kwaliteit en aanbod van bibliotheekvoorzieningen tussen gemeenten, omdat zij de nieuwe wet en de extra rijksmiddelen verschillend zullen inzetten. Wij ervaren op dit moment al een onderwaardering vanuit gemeenten, aangezien toegekende indexering niet aangesloten wordt op de werkelijke indexatie van kosten personeel en middelen.

Meerjarenplan en de zorgplicht

Het meerjarenplan vormt naar ons idee een belangrijk instrument van de wetswijzing. Het zorgt voor meerjarig perspectief en het draagt bij aan de noodzakelijke verbinding tussen de beleidsterreinen cultuur, sociaal domein en onderwijs. Nationale afspraken over de kaders en normen om gemeenten en bibliotheken te?

KunstenHuis Idea

Voor cursussen, bibliotheken, podia, onderwijsprojecten en maatschappelijke projecten. KunstenHuis Idea bedient de gemeentes De Bilt, Bunnik, Soest en Zeist voor kunst, cultuur, ontwikkeling en informatie.

Postadres

Postbus 327, 3700 AH, Zeist

☎ 030 695 83 93

✉ info@kunstenhuisidea.nl

Meer weten?

Kijk voor meer informatie over locaties en activiteiten op www.kunstenhuisidea.nl

Volg ons op [Facebook](#), [Twitter](#), [Instagram](#) en [YouTube](#).

helpen bij de doorontwikkeling van de voor eenieder toegankelijke openbare bibliotheekvoorziening.

Het gaat daarbij over:

- de invulling aan de lokale maatschappelijke opgaven, een openingsurennorm, bekostigingsnorm en aanwezigheidsnorm op basis van inwonersaantallen en spreiding van woonkernen;
- de invulling van passende huisvesting voor bibliotheekvoorzieningen;
- de financiële paragraaf, inclusief afspraken over indexering.

De maatschappelijke uitdagingen en culturele opgaven die op ons afkomen reiken verder dan alleen de klassieke bibliotheekfunctie die nu naar voren komt in de wet. Een integrale benadering van cultuur draagt bij aan de verbinding van verschillende maatschappelijke functies, zoals taalontwikkeling, educatie en cultuurparticipatie, en vormt zo een breder maatschappelijk fundament.

Daarbij stellen wij ook voor om de landelijke programma's de Bibliotheek op school en BoekStart wettelijk te borgen. Dit geldt ook voor de opgaves van het Informatiepunt Digitale Overheid. Daarmee wordt de samenwerking tussen onderwijs, kinderopvang, sociaal domein en bibliotheken structureel verankerd.

Als MFCO volgen wij ook de looptijd van de subsidieperiode voor de Culturele Basisinfrastructuur waarover de Raad voor Cultuur adviseert. Dan is het praktisch om de looptijd van het meerjarenplan van bibliotheken te synchroniseren met de cadans van de Raad voor Cultuur. Dit betekent concreet: aanpassing van de huidige meerjarenplannen tot 2028 en daarna het eerste, volledige vierjarenplan voor 2029 – 2032.

Provinciale ondersteuning

Ook op het gebied van de ondersteuning door de provinciale ondersteuningsinstellingen (POI) is er een risico dat basisvoorziening op een ongelijk niveau uitkomt. Daarom pleiten wij voor:

- een minimale norm voor de provinciale ondersteuning van bibliotheken, vergelijkbaar met de wettelijke ondergrens voor gemeenten;
- een minimale norm voor kennis en advies vanuit de POI's voor de inrichting, exploitatie en doorontwikkeling van lokale brede maatschappelijke bibliotheken;
- een minimale norm voor het interbestuurlijke toezicht op de inhoud en kwaliteit van de gemeentelijke meerjarenplannen.

Integratie landelijke digitale bibliotheek en de lokale fysieke bibliotheek

Door de scherpe scheiding tussen de lokale organisatie en de Koninklijke Bibliotheek ervaren onze klanten veel verwarring. Leden zijn genoodzaakt om twee

KunstenHuis Idea

Voor cursussen, bibliotheken, podia, onderwijsprojecten en maatschappelijke projecten. KunstenHuis Idea bedient de gemeentes De Bilt, Bunnik, Soest en Zeist voor kunst, cultuur, ontwikkeling en informatie.

Postadres

Postbus 327, 3700 AH, Zeist

☎ 030 695 83 93

✉ info@kunstenhuisidea.nl

Meer weten?

Kijk voor meer informatie over locaties en activiteiten op www.kunstenhuisidea.nl

Volg ons op [Facebook](#), [Twitter](#), [Instagram](#) en [YouTube](#).

verschillende websites of apps te gebruiken als ze een fysiek boek willen reserveren en tegelijkertijd een e-boek willen lenen. De markt laat zien dat bij commerciële bedrijven een geïntegreerd systeem mogelijk en ook gebruiksvriendelijker is. Een dergelijke integratie maakt bovendien een gepersonaliseerde, hybride bibliotheek mogelijk. Bezoekers krijgen dan aanbevelingen voor digitale content, items uit de fysieke collectie en activiteiten op basis van hun persoonlijke interesses en voorkeuren. Het is dus van belang om aan te sturen op integratie van de landelijke digitale bibliotheek met de lokale, fysieke bibliotheken in de Wsob-wetswijzigingen.

Vanuit de overtuiging dat voor een breder en toekomstbestendig stelsel alle taken uit de Wsob van even groot belang zijn, roepen wij u op om de vijf kerntaken nader uit te werken en te specificeren teneinde de verschillende culturele disciplines in een gezamenlijk beleid op te nemen.

- a. ter beschikking stellen van kennis en informatie;
- b. bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie;
- c. bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur;
- d. organiseren van ontmoeting en debat; en
- e. laten kennis maken met kunst en cultuur.

Zo kunnen we persoonlijke ontwikkeling bevorderen, zorgen voor meer mogelijkheden voor en toegang tot cultuurparticipatie, educatie en gemeenschapsvorming om zodoende te werken aan de verbetering van de maatschappelijke kansen van de samenleving als geheel.

Met hartelijke groet,

Jan Brands - Leever

Directeur-bestuurder

KunstenHuis Idea

Voor cursussen, bibliotheken, podia, onderwijsprojecten en maatschappelijke projecten. KunstenHuis Idea bedient de gemeentes De Bilt, Bunnik, Soest en Zeist voor kunst, cultuur, ontwikkeling en informatie.

Postadres

Postbus 327, 3700 AH, Zeist

☎ 030 695 83 93

✉ info@kunstenhuisidea.nl

Meer weten?

Kijk voor meer informatie over locaties en activiteiten op www.kunstenhuisidea.nl

Volg ons op [Facebook](#), [Twitter](#), [Instagram](#) en [YouTube](#).